

Ilmastonmuutoksen torjunta vaatii yhteentoimivaa ja ajantasaista tietoa maankäytöstä

Maankäyttösektori on merkittävä hiilinielu mutta myös päästöjen lähde. Päätöksentekoon, tutkimukseen ja kansainväliseen raportointiin tarvitaan luotettavaa tietoa maankäytöstä ja sen muutoksista. Maankäyttötietoa tuottavat organisaatiot yhdistivät voimansa parantaakseen ilmastotyössä vaadittavaa tietopohjaa.

ELISE JÄRVENPÄÄ, ULLA PYYSALO,
MARKUS HAAKANA,
KARI T. KORHONEN, ANDERS MUNCK

Suomessa maankäyttö- ja maanpeitetietoja on kerätty ja ylläpidetty useissa organisaatioissa jo vuosikymmenten ajan. Tietoja on kerätty eri lähtökohdista ja eri menetelmillä, ja niitä on tallennettu eri järjestelmiin. Myös seurannan tavoitteet ja seurattavat ilmiöt ovat vaihdelleet ajan kuluessa. Tiiviistä ja sujuvasta yhteistyöstä huolimatta tietojen yhdistäminen kattavaksi maankäyttöaineistoksi on ollut haastavaa.

Maankäytön tietopohjan kehittäminen vaatii nykyisten tietotarpeiden ymmärtämistä. Tarpeita onkin täsmennettävä ja priorisoitava yhdessä tiedontuottajien ja sidosryhmien kanssa. Tässä tarvitaan tietoa tuottavien organisaatioiden tiivistä ja avointa yhteistyötä sekä yhteisiä menettelytapoja.

”Esimerkiksi metsillä on merkittävä rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä ja toimenpiteiden suuntaamisessa. Suomessa yli 80 % pinta-alasta on metsätalousmaata, joten uuden infrastruktuurin rakentaminen tai muiden maankäyttömuotojen lisääminen usein hävittää metsää ja vaikeuttaa samalla ilmastotavoitteidemme saavuttamista”,

johtava tutkija Kari T. Korhonen Luonnonvarakeskuksesta tiivistää.

Suomen ympäristökeskuksen koordinoiman Mammutti-hankkeen tavoitteena on maankäytön muutosten seurannan ja tietopohjan kehittäminen. Hankkeessa ovat mukana myös Maanmittauslaitos, Luonnonvarakeskus, Ruokavirasto ja Suomen metsäkeskus. Hankkeessa yhdistyvät organisaatioiden yhteiset ja omat tavoitteet.

”Meidän on huolehdittava yhdessä, että ymmärrämme riittävästi toistemme ja sidosryhmiemme tarpeita tuottaaksemme olennaisia tietotuotteita. Hankkeessa suunnittelemme yhteisiä, kestäviä menettelyjä, joiden avulla tuotamme entistä parempaa tietoa maankäyttösektorin muutoksista”, kertoo erikoissuunnittelija Elise Järvenpää Suomen ympäristökeskuksesta.

Maastotietokannan päivitystahti nopeutuu raportoinnin helpottamiseksi

Maanmittauslaitokselle merkittävä tavoite on maastotietokannan maankäyttöä ja -peittoa kuvaavien kohteiden ajantasaisuuden kehittäminen vihjetiedon sekä mahdollisten uusien

rekisteri- ja kaukokartoitusaineistojen avulla.

”Maastotietokannan nykyinen päivitystiheys ei ole riittävä maankäytön muutosten seurannan ja kansainvälisen raportoinnin näkökulmasta”, kertoo johtava asiantuntija Ulla Pyysalo Maanmittauslaitokselta. ”Toivomme, että vuonna 2025 Maanmittauslaitos kartoittaa maankäyttöä ja -peittoa kuvaavia kohdeluokkia siten, että ne vastaavat määritelmänsä puolesta sidosryhmien uusiakin tarpeita.”

Uusien kohdeluokkien mukaisille kohteille tallennetaan elinkaaritiedot, mikä mahdollistaa muutosten seurannan aiempaa paremmin. Kohteille annetaan myös pysyvä tunniste (ID), jonka avulla kohteeseen voidaan linkittää myös muiden tiedontuottajien tietoja. Kartoitus perustuu ilmakuvuihin ja muihin tietoaineistoihin.

Askelia kohti parempaa raportointia ja hiilineutraalia Suomea

Luonnonvarakeskuksen vastuulla on valtakunnan metsien ja maankäyttösektorin kasvihuonekaasujen inventointi. Siksi maankäytön seurannan kehittäminen on sille tärkeä tavoite.

”Toivomme, että vuonna 2025 meillä on selvät askelmerkit maankäyttöön liittyvien paikkatietojen ajantasaistamiseksi ja tarkentamiseksi niin, että tietoja voidaan hyödyntää

LULUCF on lyhenne englanninkielisistä sanoista maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätalous (land use, land-use change, forestry).

LULUCF-sektorin kasvihuonekaasujen raportoinnissa ja metsävararaporttien tarkentamisessa”, Korhonen visioi.

Suomen ympäristökeskuksen tehtävänä on seurata ympäristön tilaa ja sen muutoksia laaja-alaisesti ja pitkäjänteisesti. Työssä tarvitaan tietoja vesistöistä, luonnon monimuotoisuudesta ja rakennetusta ympäristöstä.

”Tavoitteena on, että tulevaisuudessa tarkka ja säännöllinen maankäytön tietopohja antaa hyvän perustan ilmastotoimenpiteiden seurannalle. Samalla tiedot muodostava hyvän pohja-aineiston muille ympäristön tilan seurantaraporteille ja aineistoille”, Elise Järvenpää pohtii.

Maataloudessa ympäristö paremmin huomioon

Ruokavirasto on Euroopan Unionin maatalouspolitiikan (CAP) toimeenpanija Suomessa. Se vastaa kansallisten ja Euroopan Unionin rahoittamien tukien maksamisesta.

Seuraavalla CAP-kaudella (2023–2027) yhtenä tavoitteena on nykyistä paremmin ympäristöä huomioida,

kohdennetut toimet maataloudessa.

Edellytyksenä tälle on, että suunnittelu, päätöksenteko ja seuranta perustuvat kattaviin ja laadukkaisiin tietoaineistoihin.

Kohti hiilineutraalimpaa Suomea

Mammutti-hanke on osa Hiilestä kiinni-toimenpidekokonaisuutta, jonka tavoitteena on vähentää kasvihuonekaasupäästöjä sekä vahvistaa hiilinieluja ja -varastoja.

”Toivomme, että vuonna 2025 kaikilla hankkeeseen osallistuvilla organisaatioilla on entistä selkeämpi näkemys maankäyttöön ja sen seurantaan liittyvistä tietotarpeista ja että yhteistyö näiden tarpeiden saavuttamiseksi sujuu yhteisesti sovittujen prosessien ansiosta”, Järvenpää tiivistää.

Jos tavoitteet saavutetaan, on Suomessa taas piirun verran paremmat edellytykset kulkea kohti hiilineutraaliutta.

Elise Järvenpää työskentelee erikoisuunnittelijana Suomen ympäristökeskuksessa Uudistuvan ympäristötiedon strategisessa ohjelmassa. Hän toimii Mammutti-hankkeen koordinaattorina.
ELISE.JARVENPAA@SYKE.FI

Ulla Pyysalo työskentelee johtavana asiantuntijana Maanmittauslaitoksella. Hän on Maanmittauslaitoksen edustaja Mammutti-hankkeessa.
ULLA.PYYSALO@MAANMITTAUSLAITOS.FI

Markus Haakana on tutkijana ja Kari T. Korhonen johtavana tutkijana Luonnonvarakeskuksessa. Haakana vastaa Mammutti-hankkeesta Luonnonvarakeskuksessa. Korhosen vastuulla on valtakunnan metsien inventointi.
MARKUS.HAAKANA@LUKE.FI,
KARI.T.KORHONEN@LUKE.FI

Anders Munck on paikkatieto-asiantuntijana Ruokavirastossa. Hän on organisaationsa hankevastaava Mammutti-hankkeessa.
ANDERS.MUNCK@RUOKAVIRASTO.FI

Mikä Mammutti-hanke?

- Yhteisen tietopohjan kehittäminen maankäytön ja sen muutosten seurannalle (Mammutti) -hanke on viiden maankäyttötietoa tuottavan organisaation yhteishanke. Hankkeessa mukana ovat Suomen ympäristökeskus, Maanmittauslaitos, Luonnonvarakeskus, Ruokavirasto ja Suomen Metsäkeskus.
- Maankäyttösektorilla tarkoitetaan esimerkiksi metsiä, viljelysmaita, ruohikkoalueita sekä soita ja kosteikkoja.
- Hanketta rahoittaa maa- ja metsätalousministeriö ja se kuuluu Nappaa hiilestä kiinni -ohjelmaan.
- Tavoitteena on parantaa maankäyttöä ja sen muutoksia kuvaavaa tietopohjaa raportoinnin, suunnittelun, seurannan ja päätöksenteon pohjaksi sekä tuottaa maankäyttöä ja sen muutoksia kuvaavia tietotuotteita.
- Lisäksi hankkeessa luodaan maankäyttötietoa tuottaville organisaatioille yhteinen toimintamalli, joka mahdollistaa maankäytön ja sen muutostiedon säännöllisen seurannan.
- Hanke käynnistyi tammikuussa 2021 ja se päättyi kesällä 2022.